

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

Журавель А. В.

У роботі здійснено аналіз інвестиційного клімату держави, визначено фактори негативного та сприятливого впливу на інвестиційний клімат. Обґрунтовується, які саме заходи можуть бути використані для покращення інвестиційного клімату.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційний клімат, національні інвестори, іноземні інвестори, захищеність інвесторів, фактори впливу, податки.

В работе проведен анализ инвестиционного климата государства, определены факторы негативного и благоприятного влияния на инвестиционный климат. Обосновывается, какие именно меры могут быть использованы для улучшения инвестиционного климата.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционный климат, национальные инвесторы, иностранные инвесторы, защищенность инвесторов, факторы влияния, налоги.

The paper analyzes the state's investment climate, the factors favorable and negative impact on the investment climate. Substantiates what measures can be used to improve the investment climate.

Keywords: investments, investment, investment climate, domestic investors, foreign investors, protection of investors, impact factors and taxes.

Активізація економічних процесів в Україні значною мірою залежить від ефективності державної інвестиційної політики, наявності сприятливого інвестиційного клімату. Інвестиційна діяльність відіграє важливу роль в економічних процесах країни, оскільки завдяки залученню інвестицій створюються нові підприємства, відповідно, з'являються нові робочі місця, оновлюється обладнання на діючих підприємствах, запроваджуються інновації, розвивається інфраструктура загалом. Саме тому одним зі стратегічних завдань держави є створення сприятливого клімату для здійснення інвестиційної діяльності.

Серед вітчизняних учених, які досліджували проблеми залучення інвестицій в економіку України та створення сприятливого інвестиційного клімату, слід відмітити: В.С. Марцин, О.В. Прокопенко, Л.І. Гладка, О.А. Харун, П.І. Зачепило, І.М. Крупка та інших.

Метою статті є дослідження інвестиційного клімату в Україні, виявлення позитивних і негативних умов, що впливають на його формування, шляхом аналізу теоретичних положень і діючого законодавства у сфері інвестиційної діяльності та формування окремих пропозицій щодо вдосконалення норм законодавства в частині покращення інвестиційного клімату України.

Під інвестиційним кліматом розуміють сукупність політичних, правових, економічних, соціальних умов, що забезпечують і сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних і закордонних інвесторів [11; 176].

Сьогодні в Україні створене правове поле для здійснення інвестиційної діяльності. Зокрема, суб'єктам

інвестиційної діяльності (громадянам і юридичним особам України та іноземних держав, а також державам) гарантується рівний захист прав, інтересів та майна; надається державна підтримка в розробленні та реалізації інвестиційних проектів; забезпечується стабільність здійснення інвестиційної діяльності та захист інвестицій [2].

Для іноземних інвесторів на території України встановлюється національний режим інвестиційної діяльності, тобто створено рівні умови діяльності поряд з вітчизняними інвесторами. До окремих суб'єктів інвестиційної діяльності, які здійснюють інвестиційні проекти із залученням іноземних інвестицій, що реалізуються відповідно до державних програм розвитку пріоритетних галузей економіки, соціальної сфери і територій, може встановлюватись пільговий режим інвестиційної діяльності. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації. У разі припинення інвестиційної діяльності іноземному інвестору гарантується повернення його інвестиції в натуральній формі або у валюті інвестування без сплати мита, а також доходів від інвестицій у грошовій або товарній формі. Держава також гарантує безперешкодний і негайний переказ за кордон прибутків і інших коштів в іноземній валюті, одержаних на законних підставах унаслідок здійснення іноземних інвестицій [3].

Також слід відмітити, що Верховною Радою України підписано та ратифіковано міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій з більше ніж 70 країнами світу. Зокрема, варто відзначити ратифікацію Вашингтонської Конвенції 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами [4].

Для поліпшення інвестиційного клімату в Україні було зроблено ряд позитивних кроків шляхом прийняття таких нормативно-правових актів:

1. Закон України від 06.09.2012 № 5205-VI «Про стимулювання інвестиційної діяльності в пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць», який визначає основи державної політики в інвестиційній сфері протягом 2013-2032 років щодо стимулювання залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки та спрямований на створення умов для активізації інвестиційної діяльності шляхом концентрації ресурсів держави на пріоритетних напрямках розвитку економіки з метою створення нових робочих місць, розвитку регіонів [5].

Згідно з цим законом пріоритетними галузями економіки є галузі, спрямовані на забезпечення потреб суспільства у високотехнологічній конкурентоспроможній екологічно чистій продукції, високоякісних послугах, які реалізують державну політику щодо розвитку виробничого та експортного потенціалу, створення нових робочих місць [5]. Перелік пріоритетних галузей економіки визначається Кабінетом Міністрів України. До пріоритетних галузей економіки належать агропромисловий, житлово-комунальний і машинобудівний комплекси, транспортна інфраструктура, курортно-рекреаційна сфера і туризм, а також переробна промисловість за визначеними

напрямами [9].

Законом також передбачено державну підтримку інвестиційної діяльності в пріоритетних галузях, а також особливості оподаткування й оподаткування ввізним митом суб'єктів господарювання, які реалізують інвестиційні проекти в пріоритетних галузях економіки (зокрема, звільнення від сплати податку на прибуток до 2017 року та звільнення від сплати ввізного мита).

2. Закон України від 21.10.2010 № 2623-VI «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна»». Відповідно до цього закону принцип «єдиного вікна» - це спосіб взаємодії уповноваженого органу та суб'єкта інвестиційної діяльності з метою підготовки та видачі пакета документів, який дає право на реалізацію інвестиційного проекту. З прийняттям цього закону встановлено єдиний перелік документів, необхідних для реалізації інвестиційного проекту залежно від його специфіки, а також забезпечується прозорість процедури видачі документів для його подальшої реалізації [6].

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.07.2012 р. № 650 «Про порядок ведення Державного реєстру інвестиційних проектів та проектних (інвестиційних) пропозицій». З метою підвищення ефективності та прозорості державних витрат, а також на виконання зазначеної постанови Міністерством економічного розвитку і торгівлі запроваджено механізм державної реєстрації інвестиційних проектів і проектних (інвестиційних) пропозицій, на підставі позитивного висновку експертної оцінки їх економічної ефективності. Запровадження зазначеного механізму дозволить здійснювати постійний моніторинг стану фінансування об'єктів, що отримали державну підтримку на підставі даних Державного реєстру, та аналіз стану фінансування в кожному році. Так, згідно з інформацією, отриманою з Витягу Державного реєстру інвестиційних проектів і проектних (інвестиційних) пропозицій, станом на 01.04.2014 р. в Україні зареєстровано 42 інвестиційні проекти та 3 проектні пропозиції [8].

4. Залученню іноземних інвестицій сприятимуть положення Митного кодексу України, який набув чинності з 01.06.2012 року. Статтею 251 Митного кодексу встановлено, що митне оформлення товарів, що ввозяться в Україну як внесок іноземного інвестора до статутного фонду підприємства з іноземними інвестиціями, здійснюється в першочерговому порядку. Згідно з частиною другою статті 287 Митного кодексу товари (крім товарів для реалізації або використання з метою, безпосередньо не пов'язаною з провадженням підприємницької діяльності), що ввозяться на митну територію України на строк не менше трьох років іноземними інвесторами відповідно до Закону України «Про режим іноземного інвестування» з метою інвестування на підставі зареєстрованих договорів (контрактів) або як внесок іноземного інвестора до статутного капіталу підприємства з іноземними інвестиціями, звільняються від сплати ввізного мита [1].

5. Указом Президента України від 01.09.2010 № 892/2010 утворено Раду вітчизняних та іноземних інвесторів при Президентові України. Головне завдання цього органу полягає в сприянні залученню й ефективному використанню вітчизняних та іноземних інвестицій для забезпечення розвитку економіки України, прискорення її інтеграції в європейську і світову економічні системи, забезпечення права приватної власності й права на

підприємницьку діяльність [7].

Проте створення лише законодавчої бази для покращення інвестиційного клімату України та збільшення обсягів залучення іноземних інвестицій в економіку без забезпечення її ефективної реалізації на практиці недостатньо. На інвестиційний імідж держави значно впливає й політична стабільність держави. Загострення військового протистояння на сході України, анексія Автономної Республіки Крим, агресивна політика Російської Федерації в поєднанні зі зростанням затрат на виробництво (через девальвацію національної грошової одиниці, зростання тарифів на електроенергію та газ для промислових споживачів) і зменшення внутрішнього споживчого попиту зумовило негативну динаміку розвитку економіки України. Саме тому політичним силам українського парламенту варто об'єднатися й створити коридор без бар'єрів для залучення іноземних інвестицій, які необхідні для відновлення інфраструктури окупованих територій та держави загалом.

Стосовно факторів організаційного характеру, які стримують залучення іноземних інвестицій, слід виділити такі: обмеження в отриманні необхідної інформації, проблеми з нестандартизованим порядком реєстрації інвестицій, стан фінансово-кредитної системи, негнучка система оподаткування, численні ліцензії, квоти, мита, високий рівень корупції [13, 37].

Сьогодні для економічного розвитку нашої держави обсяг внутрішніх фінансових ресурсів для здійснення інвестиційної діяльності є недостатнім. Тому як ніколи актуальним залишається залучення іноземних інвестицій. Не зважаючи на інвестиційну привабливість України, завдяки її географічному положенню, багатству на природні ресурси та наявність робочої сили з високим рівнем освіти, іноземних інвесторів стримує можливість настання ризиків, з якими вони можуть зіткнутися [12, 177].

За даними Державної служби статистики, у січні - червні 2014 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено 1298,0 млн дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу). Зменшення капіталу за цей період становить 8065,6 млн дол. США (зокрема, за рахунок курсової різниці - 7337,0 млн дол. США) [9].

Обсяг вилучених з початку інвестування в економіку України прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) на 1 липня 2014 р. становив 50021,8 млн дол. США (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим), що на 11,9 % менше обсягів інвестицій на початок 2014 року, та в розрахунку на одну особу населення складає 1164,1 дол. США.

До того ж більшість інвестицій спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності. Найбільше інвестицій зосереджено на підприємствах промисловості - 32,1 % загального обсягу прямих інвестицій в Україну та в установах фінансової та страхової діяльності - 25,3 %. Слід зазначити, що структура за формами залучення іноземного капіталу за період 2001-2013 рр. значно змінилася. Так, у 2001-2004 рр. внески у вигляді рухомого і нерухомого майна займали від 28 до 36 відсотків. На сьогодні в структурі акціонерного капіталу нерезидентів домінують вкладення в грошових внесках. На жаль, переважна більшість інвестицій, які залучаються іноземними інвесторами в нашу державу, спрямована на отримання прибутку і якомога швидшого його виведення з України, а не на досягнення соціального ефекту [11].

Проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки: формування об'єктивних передумов стійкого підйому економіки України та її регіонів неможливе без реального інвестування. Проаналізувавши інвестиційний клімат в Україні, дослідивши позитивні та негативні умови, що впливають на нього, вважаємо необхідним проведення таких заходів для поліпшення інвестиційного клімату з метою залучення іноземних інвестицій:

забезпечення політичної стабільності шляхом злагоджених дій законодавчої та виконавчої гілок влади;

дотримання прозорості процедури в прийнятті рішень центральними та місцевими органами виконавчої влади; подальше реформування податкової системи для зменшення податкового навантаження;

зміцнення банківської системи;

підвищення інвестиційної привабливості шляхом інформування інвесторів про наявність вигідних для них проектів.

Усі інші проблеми, пов'язані з дослідженням питання інвестиційного клімату в Україні, його позитивних і негативних факторів та специфіки, а також проблем, пов'язаних із процесом формування належної законодавчої бази у сфері правового регулювання здійснення інвестиційної діяльності в Україні, шляхом формування належного інвестиційного клімату, виходять за межі цієї статті й становлять перспективні напрямки подальших наукових розвідок.

Література

1. Митний кодекс України [Текст]: Закон України від 13.03.2012. № 4495- VI // Відомості Верховної Ради України. - 2012. - № 48. - С. 552.

2. Про інвестиційну діяльність [Текст]: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII // Відомості Верховної Ради України. - 1991 р. - № 47 - С. 646.

3. Про режим іноземного інвестування [Текст]: Закон України від 19.03.1996 № 93/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 19. - С. 80.

4. Про ратифікацію Конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами [Текст]: Закон України від 16.03.2000 № 1547-III // Відомості Верховної Ради України від 26.05.2000 – 2000 р. - № 21. - С. 161.

5. Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць [Текст]: Закон України від 06.09.2012 № 5205-VI // Відомості Верховної Ради України. - 2013. - № 32. - С. 410.

6. Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» [Текст]: Закон України від 21.10.2010 № 2623-VI // Відомості Верховної Ради України. - 2011. - № 11. - С. 70.

7. Про Раду вітчизняних та іноземних інвесторів: Указ Президента України від 01.09.2010 № 892/210. - Офіційний вісник Президента України від 21.09.2010 – 2010. - № 26. - С. 871.

8. Порядок ведення Державного реєстру інвестиційних проектів та проектних (інвестиційних) пропозицій: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.08.2013 № 843-р. - Офіційний вісник України від 12.11.2013. - № 85. - С. 3159.

9. Перелік пріоритетних галузей економіки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.07.2012 р. № 650. - Офіційний вісник України. - 2013. - № 85. - С. 3159.

10. Офіційний сайт Державної служби статистики України. - [Електронний ресурс]: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

11. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. - [Електронний ресурс]: <http://www.me.gov.ua>.

12. Зачепило П.І., Скоропад І.С. «Інвестиційна ситуація в Україні: проблеми формування та заходи щодо поліпшення». - Збірник науково-технічних праць. Науковий вісник НЛТУ України. - Вип. 19.6. - 2009. - С. 176-183.

13. Гладка Л.І., Ковальова Д.Д., Ковдря Ю.В. «Особливості залучення іноземних інвестицій в економіку України». - Економіка і регіон. - № 2(31). - 2012. - С. 36-39.

Журавель А.В.,

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри господарсько-правових
дисциплін ОДУВС*

Надійшла до редакції: 26.04.2015

УДК 347.131

МІСЦЕ ЧАСУ СЕРЕД ПРАВОВИХ ІНСТИТУТІВ

Маковій В. П.

Стаття містить дослідження правового часу серед правових інститутів приватного й публічного права з огляду на відповідне теоретичне та емпіричне підґрунтя. Визначено природу темпоральних величин через міжгалузеву приналежність, розглянуто правовий час як відповідне темпоральне обмеження суб'єктивного цивільного права, встановлено взаємозв'язок між окремими видами часу за приватним та публічним правом вітчизняної правової системи.

Ключові слова: строк, термін, час, обмеження, публічне, приватне, давність, розумний.

Статья содержит исследование правового времени среди правовых институтов частного и публичного права с учетом имеющегося теоретического и эмпирического базиса. Определена природа темпоральных величин через межотраслевую принадлежность, рассмотрено правовое время как соответствующее темпоральное

ограничение субъективного гражданского права, установлена связь между отдельными видами времени по частному и публичному праву отечественной правовой системы.

Ключевые слова: срок, термин, время, ограничение, частное, публичное, давность, разумный.

The article contains research of legal time among the legal institutes of private and public right taking into account a present theoretical and empiric base. Nature of temporal sizes is definite through the megotraslevuyu belonging, legal time as proper temporalnoe limitation of equitable civil right is considered, communication between the separate types of time on a private and public right for the home legal system is set.

Keywords: term, term, moment, limitation, private, public, remoteness, reasonable.